

Anca Dan

Leukosyrialılar: Sinop'un etnografyası hakkında bazı notlar

Heredotos'dan ilk çağın sonuna kadar, Yunan ve Latin bilginler, Sinop civarında, Kızılırmak ve Torosların ötesinde, Karadeniz'in güneyindeki Pontus kıyılarında "Süryani/Asüryani/Leukosyrialılar (Beyaz Suriyeliler)"ın varlığını açıklamak için çaba sarfettiler. Ne yazık ki, modern tarihçiler "Süryani" adlı, antik çağda Samilere verilen büyük alanda yerleşmiş olan bu gizemli halk hakkında fazla bir şey bilmiyor: Etnik kimlikleri nedir? Ne zaman ve nasıl Yunanlılarla bağlantıya geçmişlerdir? Yunanlıların yüzyıllar boyunca Kuzeydoğu Anadolu kıyılarını paylaştığı bu insanlar hakkındaki Yunanlıların konuşmalarındaki bağlantı nedir?

Tartışmamıza üç madde yol gösterir: birincisi Sinop bölgesindeki farklı "Süryani"lerin şahitliklerini toplatan ve bunlardan kronolojik bir sırayla bir harita yapan tarih yazmakla ilgili koldur. Amacı, bu etnik adlandırmanın açıklamasının (dilbilimsel, coğrafi-tarihi, mitolojik ve Homeros açısından) farklı antik teşebbüslerini edebi alıntılar aracılığıyla sınıflandırmaktır. İkincisi, "Süryani"leri M.Ö. 2000'de Anadolu'da bulunan Asüryaniler, Hititler ve Yunanlıların tarihinin kayıpları, Heredotos'un Kolkhis-Mısır varsayımları, Karadeniz'in sömürgecileri olduğu iddia edilen Fenikeliler, modern Abhazlara çok daha tarihi güç veren atalarla özdeşleştiren modern teorileri yeniden inceleyen tarihi koldur. Barbarların elinde olduğu kabul edilen Akdeniz Anadolu hatları (ekonomik, sosyal ve siyasi) ortaya koymaya çalışır. Son olarak, üçüncüsü de, yerleşim yerlerinin ve sınırlarının öğrenilmesini ve antik tasvirini belirleyen prensipler açısından, Sinop "Süryani"leri hakkındaki bilgilerimizi ölçen koldur.

Bu üç yaklaşımda, coğrafyanın tarihine, tarihi coğrafyaya ve başkasının algılanmasına değinerek, antik Sinop etnografyasına ve bugün sahip olduğumuz, çoğunluğu uygarlık öncesi çağla ilgili olan, dünyanın bir ucundan toplanmış, büyük ölçüde belirsiz sözlü ve yazılı geleneklerle nesilden nesile geçmiş basmakalıp anonim bilgilerimiz sayesinde tanıdığımız etnografyaya ilişkin kısa bir açıklama sunuyoruz.